

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ MÜZE EĞİTİMİNE YÖNELİK ÖZ-YETERLİK İNANÇLARI*

Cemil Cahit YEŞİLBURSA

Öğr.Gör.Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, ccyesilbursa@gmail.com

Salih USLU

Yrd.Doç.Dr., Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi, salihuslu@nigde.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançları farklı değişkenler açısından araştırılmıştır. Çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Buna göre çalışma grubunu 389 katılımcı oluşturmuştur. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçek ile toplanmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre sosyal bilgiler öğretmen adaylarının genel olarak müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançlarının yüksek olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançlarında cinsiyet değişkeni etkili olmadığı görülmüştür. Sınıf değişkenine göre 3. Sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 4. Sınıflara göre daha yüksek öz-yeterlik inancına sahip oldukları görülmüştür. Müze eğitimi dersi alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu dersi alamayanlara göre öz-yeterlik inançlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Akdeniz Üniversitesi'nde okuyan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Niğde Üniversitesi'ndekilere göre müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançlarının daha olumlu olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayı, Müze Eğitimi, Öz Yeterlik İnancı

PRE-SERVICE SOCIAL STUDIES TEACHERS' SELF-EFFICACY BELIEFS TOWARD MUSEUM EDUCATION

ABSTRACT

This study explores pre-service social studies teachers' self-efficacy beliefs toward museum education in terms of different variables. Survey method was used in the study. Convenient sampling method was used to determine the study group. 389 participants were taken place in the study group. Data collected by using instrument that researchers developed. Findings showed that pre-service social studies teachers' self-efficacy beliefs toward museum education are generally positive. Gender variable was not effective on self-efficacy beliefs toward museum education. 3rd year pre-service social studies teachers' self-efficacy beliefs toward museum education were higher than 4th year pre-service social studies teachers. Pre-service social studies teachers' self-efficacy beliefs toward museum education who took museum education course were higher than those who did not take the course. Pre-service social studies teachers' self- efficacy beliefs toward museum education who study in Akdeniz University were higher than those who study at Niğde University.

Keywords: Pre-service Social Studies, Museum Education, Self-Efficacy Belief

* Bu çalışma 28-30 Nisan 2014 tarihinde Ankara Gazi Üniversitesi'nde düzenlenen III. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildiriden türetilmiştir.

GİRİŞ

Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) müzeyi, İnsanoğlu ve çevresinin somut ve somut olmayan kültürel mirasını bilimsel, eğitimsel ve eğlence gibi amaçlarla toplayan, koruyan, araştıran, nakleden ve sergileyen, kâr amacı gütmeyen, toplumun hizmetinde ve gelişiminde sürekliliği olan halka açık kurum olarak tanımlamaktadır (ICOM, 2014). Tanımdan anlaşılacağı üzere müzelerin toplama, koruma, araştırma, sergileme gibi işlevlerinin yanında, eğlence ve eğitim gibi amaçları da bulunmaktadır. Müzelerin eğitim amaçlı kullanılması 19. yüzyıla kadar gitmektedir. Devletler, müzeleri ülkelerinin prestijini, geçmişlerinin zenginliğini, kültürlerini korumak için ve gurur ve övünç kaynağı olarak, halkı bilgilendirmek ve eğitmek amacıyla kullanmışlardır (Hein, 1998; Howard, 2003; Talboys, 2010). 1970'lerden sonra ise müze eğitimi ile ilgili akademik yayınlar ve diğer çalışmalar artmış (Hein, 1995), Dewey, Piaget ve Vigotsky'nin öğrenme kuramı ile ilgili fikirleri müze eğitimini de etkilemiştir (Ata, 2002; Okvuran, 2012). Hooper-Greenhill (1994), müzelerin eğitim işlevinin giderek arttığını ve değişen toplumla birlikte eğitim anlayışının ve okul beklentilerinin değişmesinin de müze eğitimini etkilediğini ifade etmektedir. Aktekin (2008), Batı ülkelerinde müzelerin daha çok ziyaretçi çekebilmek için yeni arayışlar içinde olduklarını, okul öğretimini destekleyici etkinlikler düzenlediklerini, resmi makamların okulları, müzeleri ziyaret etmeleri için teşvik ettiklerini ifade etmektedir. Uzun yıllar sıkıcı yerler olarak algılan ve olumsuz bir imaja sahip olan müzeler (Aktekin, 2008), günümüzde giderek büyümekte ve popüleriteleri de artmaktadır. Dünyada her yıl binlerce yeni müze yapılmakta ve on binlercesi genişletilmekte ve detaylandırılmaktadır. Dünya genelinde bir milyardan fazla insan her yıl müzeleri ziyaret etmektedir Falk ve Dierking, 2013: 23).

Sosyal Bilgiler ve Müze Eğitimi

Müzeler, insanların güvенеbileceği sanat, tarih, doğa tarihi ve bilim obje ve fikirlerinin güvenilir, orijinal ve anlaşılabilir sunumlarını sağlayan yerlerdir. Müzeler, hem çocukların hem de yetişkinlerin insanlığın geçmişini, bugününü ve geleceğini keşfetmek için acele etmeden inceleme yapabilecekleri, öğrenirken eğlenceli vakit geçirebilecekleri yerlerdir (Falk ve Dierking, 2000: 2). Talboys (2010: 11), "müzelerin tüm öğretim seviyesindeki çocuklar ve öğrencileri için büyük öneme sahip eğitimsel kaynaklar olduğunu" belirtmektedir. Tran (2006: 280), müzelerin "öğrenme ve öğretme çevresi olduğunu, insanların, özellikle de çocukların doğuştan gelen bir öğrenme tutkusu olduğunu, bu informal çevrelerin onların temel öğrenme motivasyonlarını artırdığını" vurgulamaktadır. Kaschak (2014: 107), "müze ziyaretlerinin öğrencilerin dersin içeriğini etkileşimli ve uygulamalı yollarla öğrenmeleri için fırsatlar sağladığını" belirtmektedir. Marcus (2008: 56), "müze ziyaretlerini ders programına dâhil etmenin öğretmenler ve öğrenciler için sınıf etkinliklerini destekleyecek ender kaynaklar ve bakış açıları sunacağını" ifade etmektedir. Kaschak (2014: 108), "müzelerin, sosyal bilgilerde, öğrencilerin tarihsel anlamalarını ve vatandaşlık anlayışlarını kolaylaştırabileceğini" vurgulamaktadır. Müzelerin tarih eğitimindeki rolüne değinen Marcus (2008: 57), "müze ziyaretlerinin öğrencilerin içerik bilgisini genişleteceğini, daha hassas öğrenme deneyimi sağlayacağını ve tarihsel empatiyi, çoklu bakış açıları kazanmayı ve tarihsel anlatılar oluşturmak için kanıtların nasıl kullanılacağını incelemesini içeren tarihsel anlamalarını geliştireceğini" belirtmektedir. Marcus, Stoddard ve Woodward (2012: 7), müzelerin, ilkokuldan üniversiteye tarih eğitiminde neden kullanılması gerektiğini ise şu şekilde açıklamaktadırlar; "1) müzeler öğrencilerin tarihsel bilgi ve

becerilerini artıracak eğer öğrenme deneyimleri sağlarlar, 2) müzeler öğrencilerin yaşamları boyunca tarih öğrenme mekânlarıdır, 3) müzeler sıklıkla tarihsel bilginin güvenilir hâkimleri olarak kabul edilirler, 4) müzelerin hem toplumdaki etkilenen hem de toplumu etkileyen halkın tarihi mekânları olarak bir fonksiyonu vardır. Tüm bunların sonucunda etkili bir müze ziyaretinin neticesinde öğrenciler daha bilgili ve katılımcı vatandaşlar olabilirler". Müze ziyaretlerinin sosyal bilgiler açısından bir diğer bir önemi de vatandaşlık eğitimi bakımından faydalı olmasıdır. Kaschak (2014: 108), yerinde öğrenmenin öğrencilerin sosyal sorumluluk ve sivil katılımı içeren vatandaşlık tavırlarını ve becerilerini desteklediğini, bu tarz bir yerinde öğrenmenin öğrencilerin yerel müzelerdeki projelere katılmalarıyla ve burada çocuklar için etkinlik hazırlanmasına katkı sağlamalarıyla olabileceğini, bu sayede öğrencilerin toplum ihtiyaçları ve vatandaşlık sorumluluklarıyla akademik öğrenme arasında bir bağ kurabileceklerini dile getirmektedir. Müze eğitimine Türkiye’de sosyal bilgiler dersi açısından bakıldığında sosyal bilgiler öğretim programında “Müze ile Eğitim” başlığında ayrı bir yer verilmiş ve önemi vurgulanmıştır. Sosyal bilgiler programının farklı sınıf seviyelerinde ve programın muhtelif ünitelerinde “müze ile eğitim” ilişkilendirmesine yer verilmektedir (MEB, 2014). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarına bakıldığında da üniversitelerin ilgili anabilim dallarının programlarına seçmeli olarak “müze eğitimi” dersi koydukları görülmektedir. Bu manada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimi öz-yeterlik inançlarının ortaya konulması onların müze ziyaretlerini öğretim faaliyetlerinde kullanabilmeleri açısından önemlidir. Müze eğitimi ile ilgili ve müzelerin öğretim faaliyetlerine dâhil edilmesiyle ilgili çalışmalar olmakla birlikte (Akengin, 2014; Meydan ve Akkuş, 2014; Memişoğlu ve Kamçı, 2013; Taş, 2012; Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009; Oruç ve Altın, 2008; Aktekin, 2008; Güleç ve Alkış, 2003), müze eğitimi gerçekleştirecek olan sosyal bilgiler öğretmenlerin ya da sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu konu ile ilgili öz-yeterlik inançlarını ortaya koyan çalışmaların da alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öz-Yeterlik

Öz-yeterlik inancı ile ilgili ilk düşüncelere Bandura’nın çalışmalarında rastlanmaktadır (Schunk ve Pjares, 2002; Bıkmaz, 2002; Akkoyunlu, Orhan ve Umay, 2005; Çubukçu ve Girmen, 2007; Ekici, 2008; Klassen ve Usher, 2010). Öz-yeterlik inancı genel olarak Bandura’dan yapılan aktarımlar ile şu şekilde tanımlanmaktadır; “bireyin belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize edip, başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin ve olası durumlar ile başa çıkabilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiğine dair yargısıdır” (Aşkar ve Umay, 2001; Bıkmaz, 2002; Akkoyunlu, Orhan ve Umay, 2005; Çubukçu ve Girmen, 2007; Ekici, 2008; Akkuş, 2013; Bümen ve Özyayın, 2013). Klassen ve Usher, (2010: 1), “inançlarımızın, davranışlarımızı şekillendirdiğini, bilgi ve becerilerin eğitimsel başarı için araç olmalarına rağmen bu araçları kullanabilme kabiliyetimize dair sahip olduğumuz inançlarımızın başarı ve başarısızlık arasında fark yarattığını” belirtmektedir. Buna göre, insanın başarısı; davranışları, kişisel faktörler (tutum, düşünce, inanç gibi) ve çevresel durumlar arasındaki etkileşime bağlıdır (Schunk ve Pjares, 2002). Dolayısıyla, insanların kendi yetenekleriyle ilgili inançları belli bir durumda gösterecekleri performansın belirleyicisidir (Çubukçu ve Girmen, 2007). Buna göre, öz-yeterlik, bireyin becerilerinde ne kadar yetkin olduğu ile değil, kendi becerilerine olan inancı ile ilgilidir. Öz-yeterlik inançları, bireylerin nasıl hissettiklerini, düşündüklerini, kendilerini nasıl motive ettiklerini ve nasıl davrandıklarını

belirlemektedir (Akkoyunlu, Orhan ve Umay, 2005: 1). Bıkmaz (2002: 199), öz-yeterlik inancının, “bireylerin zor bir durumla ya da hoş olmayan bir deneyimle karşılaştıklarında ne kadar çaba harcayacaklarını ve ne kadar süre bu sorunla yüz yüze kalabileceklerini de belirlediğini” vurgulamaktadır. Klassen ve Usher (2010: 2), “öğretmen ve öğrencilerin kendi eylemlerinin istenen sonuçlar üreteceğine inanmadıklarında çok az bir güdüye sahip olduklarını ya da zorluklarla mücadelede daha az sebat ettiklerini” ifade etmektedir. Öz-yeterlik inancı düşük olan bireylerin bir konuda becerisi olsa dahi o konuyu başarılı bir şekilde tamamlayamadıkları ya da başarılı olmadıkları (Ekici, Taşkın-Ekici ve Kara, 2012; Yıldırım ve İlhan, 2010) ya da kendilerine tehdit olarak gördükleri zor işleri yapmaktan kaçındıkları, çaba göstermedikleri, hemen vazgeçme eğiliminde oldukları görülmüştür (Akkoyunlu, Orhan ve Umay, 2005). Buna durumun tersine, öz-yeterlik inançları yüksek olan kişiler ise işlerinde daha başarılı oldukları, işlerini daha iyi organize edebildikleri, bir işi başarmak için çok büyük çaba sarf ettikleri, eylemlerinde daha ısrarcı oldukları, bir işi tamamlama konusunda daha kararlı oldukları ve hatta yenilgiden sonra öz-yeterlik duygularını çok hızlı onarabildikleri görülmüştür (Aşkar ve Umay, 2001; Akkoyunlu, Orhan ve Umay, 2005; Ekici, Taşkın-Ekici ve Kara, 2012; Yıldırım ve İlhan, 2010; Akkuş, 2013).

Öğretmen öz-yeterlik inancı ise Alemi ve Pashmforoosh, (2013: 25) tarafından en genel ifade ile “öğretmenlerin nasıl davranacaklarına etki eden inançları” olarak tanımlanmıştır. Bilinen en yaygın tanımlamayı ise Tschannen-Moran ve Woolfok Hoy (2001: 783), “aralarında zor ya da motivasyonu olamayanların da olabileceği öğrencilerde öğrenme ve sorumluluk gibi istenen sonuçlarını gerçekleştirmede öğretmenlerin becerilerine ilişkin yargıları” şeklinde yapmışlardır. Tschannen-Moran ve Woolfok Hoy (2001), öğretmen öz-yeterlik inancının, öğrenci başarısı ve öğretmenlerin sınıftaki davranışlarıyla ilişkili olduğunu, öğretmenlerin öğretim işine gösterdikleri çabayı, ortaya koydukları hedefleri ve onların istek düzeylerini etkilediğini belirtmektedirler. Yüksek öz-yeterlik inancına sahip öğretmenler, daha ısrarcıdır, daha çalışkandır, öğretmek için daha isteklidir, hata yapan öğrencilerine karşı daha anlayışlıdır, daha fazla hedefi ve isteği vardır, daha fazla öğretme sorumlulukları vardır ve yeni fikirlere daha fazla açıktırlar, daha üst düzeyde planlama ve organizasyon yapma becerilerine sahiptirler (Anderson, 2010; Tschannen-Moran ve Woolfok Hoy, 2001). Aynı zamanda özel bir durumda belirli öğretim görevlerini gerçekleştirmede daha fazla beceriye sahiptirler (Alemi ve Pashmforoosh, 2013). Diğer taraftan, öz-yeterlik inancı düşük olan öğretmenler öğretime daha az zaman ayırmakta, zorlukla karşılaşan öğrencilerle uğraşmaya sebat etmemekte, otoriter yaklaşım sergilemekte, onları güdülemeye çalışmamakta ve öğretime (ya da mesleğe) zayıf bağlılık göstermektedir (Palmer, 2006’dan akt. Bümen ve Özaydın, 2013: 111).

Bümen ve Özaydın, (2013: 111), öğretmen öz-yeterlik inancının, öğrenci başarısı ve nitelikli öğretmen özellikleriyle bağlantılı olduğunu, hizmet öncesi öğretmen eğitiminin öz-yeterlik inancını geliştirici biçimde yürütülmesi gerektiğini belirtmektedirler. Bandura’nın öz-yeterlik teorisi yeterliğin eğitim ilk yıllarında şekillendirmeye en müsait olduğunu bu nedenle öğretmenliğin ilk yıllarının uzun dönem öğretmen öz-yeterlik gelişiminde çok önemli olduğunu ileri sürmektedir (Woolfolk Hoy ve Burke Spero, 2005). Benzer şekilde Mulholland ve Wallace (2001) da, öğretmen öz-yeterlik inancının gelişiminde bazı en güçlü etkilerin öğretmenlik stajı sürecinde ve öğretmenliğin ilk yıllarındaki deneyimler olduğunu belirtmektedirler (akt. Woolfolk Hoy ve

Burke Spero, 2005). Öğretmen adayları ile yaptıkları boylamsal araştırmada Woolfolk Hoy ve Burke Spero (2005: 352), öğretmen yeterliğinin, öğretmen adayların eğitim ve stajyerlik dönemlerinde arttığını fakat öğretmen olarak gerçek deneyim yaşandığında düştüğünü ortaya koymuşlardır. Buradan hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz-yeterlik inançlarını ortaya koymanın bu konu ile ilgili yapılacak benzer çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz-yeterlik inançları ilgili çalışma yapmak önemlidir, çünkü müze eğitimi okul-müze işbirliği gerektiren, öğretmenlerin azimle çalışmasını gerektiren, onların iyi bir planlama yapmalarını gerektiren bir alandır. Meydan ve Akkuş (2014: 404) “tarihi eserlerin ve müzelerin öğrenciler tarafından genellikle eski eserlerin sergilendiği ve birkaç taş kalıntısından ibaret yerler olarak algılandığını, doğa gezilerinin ve arazi çalışmalarının ise çevredeki doğal güzellikleri görüp, biraz nefes alınması gereken ortamlar olarak algılandığını, bu algıda öğretmenlerin ve eğitimcilerin de yeterli bilgi ve deneyime sahip olmamalarının önemini büyük olduğunu” ifade etmektedirler. Kaschak (2014: 107), eğitimde müze ziyaretlerinin fark edilen değerine rağmen araştırmaların birçok öğretmenin müze ziyareti ile ders programını bütünleştirmede yetersiz olduklarını gösterdiğini ifade etmektedir. Oysaki çeşitli araştırmalar etkili bir müze ziyaretinin gerçekleşebilmesi için müze ziyareti ile ders programının bütünleştirilmesi gerektiğini ifade etmektedirler (Griffin, 2004; Noel ve Colopy, 2006; Noel, 2007; Marcus, 2008). Noel ve Colopy (2006: 562), “alan gezilerini anlamlı ve etkili bir öğrenme deneyimine dönüştürmek için öğretmenlerin iyi bir planlama yapmaları ve ziyaret edilecek yerin yetkilileri ile işbirliği içinde olmaları gerektiğini” belirtmektedir. Benzer şekilde, Noel (2007: 43), “öğretmenlerin ancak alan gezisini dersin programı ile etkili bir şekilde bütünleştirdiklerinde öğrenmenin en uygun şekilde gerçekleşeceğini” ifade etmektedir. Griffin (2004: 60), “eğer okul ve müze öğrenmeleri bütünleştirilirse ve öğrencilerin katılımı sağlanırsa öğrenme şansının artacağını” vurgulamaktadır. Bu nedenle, Müze eğitiminin iyi bir planlama, program ile ilişkilendirme/bütünleştirme ve işbirliği gerektirmesi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tüm bunlarla ilgili öz-yeterlik inançlarını ortaya koymanın önemini göstermektedir. Bilhassa üniversitelerimiz sosyal bilgiler programlarında yeni yeni yer bulmaya başlayan müze eğitimi dersinin öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarına etkisini göstermesi bakımından da bu çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Buradan hareketle, bu araştırmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz yeterlilik inançlarını çeşitli değişkenler açısından ortaya koymaktır. Bu değişkenler cinsiyet, sınıf düzeyi, müze eğitimi dersi alma durumu ve öğretmen adayının okuduğu üniversite olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz yeterlik inançları nedir?
2. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz yeterlik inançlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz yeterlik inançlarında sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz yeterlik inançlarında müze eğitimi dersine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

5. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz yeterlik inançlarında öğrenim gördükleri üniversiteye göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir (convenience) durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örneklem, katılımcılara daha kolay bir şekilde ulaşılabilmesinden dolayı araştırmacılar tarafından daha sıklıkla tercih edilen bir yöntemdir (Kemper, Stringfield ve Teddlie, 2003, Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırmanın çalışma grubunu gönüllülük esasına göre, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan toplam 389 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu üniversitelerin seçilmesinde katılımcılara kolay ulaşılması ve müze eğitimi dersinin okutulup okutulmaması etkili olmuştur. Çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının bağımsız değişkenlere göre dağılımını gösteren istatistiksel değerlere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Bağımsız Değişkenlere Göre Dağılımı

Bağımsız Değişkenler	N	%	
Cinsiyet	Kadın	163	41.9
	Erkek	226	58.1
Sınıf Düzeyi	3. Sınıf	214	55.0
	4. Sınıf	175	45.0
Müze Eğitimi Dersi	Evet	185	47.6
	Hayır	204	52.4
Üniversite	Abant İzzet Baysal	80	20.6
	Akdeniz	137	35.2
	Marmara	64	16.4
	Niğde	108	27.8

Tablo 1'de görüldüğü üzere, cinsiyete göre öğretmen adaylarının erkek (%58.1) yönünde yığıldığı görülmektedir. Sınıf düzeyi bağımsız değişkeninde en çok üçüncü sınıf (%55.0) düzeyinde yığılma görülmektedir. Müze eğitimi dersi alma durumu değişkeninde yığılma, müze eğitimi dersi almayan öğretmen adaylarında (%52.4) görülmektedir. Üniversite değişkeninde ise Akdeniz Üniversitesi (%35.2) yığılmanın en çok görüldüğü üniversitedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formuyla ve araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan “Müze Eğitimine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği” ile toplanmıştır. Müze Eğitimine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği 5’li likert tipte hazırlanmıştır. Ölçekteki maddeler 1’den 5’e doğru puanlanmak kaydıyla “Tamamen Yetersizim”, “Yetersizim”, “Kısmen Yeterliyim”, “Yeterliyim” ve “Tamamen Yeterliyim” şeklinde derecelendirilmiştir. Veri toplama aracı ilgili literatür taraması ve uzman görüşleri sonrasında 35 maddelik taslak ölçek olarak hazırlanmıştır. Hazırlanan taslağın pilot uygulaması, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim görmekte olan 307 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Ölçek geliştirme süreci sonunda toplam varyansın 48.86’sını açıklayan ve 11.72 özdeğerine sahip tek faktörlü yapıda 24 maddelik bir ölçek elde edilmiştir. Ölçekteki maddelerin madde toplam korelasyon değerleri .32 ile .57 ve madde faktör yükleri .57 ile .77 aralığında yer almaktadır. Maddelerinin iç tutarlılığına yönelik Cronbach Alpha katsayısı ise .96 değerinde bulunmuştur. Bu çalışmada kapsamında ise verilerinin analizi sonucu hesaplanan ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı ise .94 olarak bulunmuştur. Bu değer, veri toplama aracının geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmeleri IBM SPSS 21.0 programı kullanılarak yapılmış ve araştırmada anlamlılık düzeyi [$p \leq .05$] olarak kabul edilmiştir. Ölçme araçlarından elde edilen veriler analiz edilirken sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançlarının değerlendirilmesinde aritmetik ortalama ($\bar{X}$) ve standart sapma (Ss) kullanılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken aralıklar 1.00-1.79 “Oldukça Düşük”, 1.80-2.59 “Düşük”, 2.60-3.39 “Orta”, 3.40-4.19 “Yüksek”, 4.20-5.00 aralığı ise “Oldukça Yüksek” olarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ölçeğe verilen cevapların bağımsız değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla (dağılımın normal olması nedeniyle) parametrik analiz tekniklerinden bağımsız örneklem için t-Testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Katılımcıların “Müze Eğitimine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği”nden aldıkları puanların cinsiyet, sınıf ve müze eğitimi dersi alma durumuna göre farklılaşma durumu ilişkisiz örneklem için t-testi (Independent Samples t-Test) ile, “Müze Eğitimine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği”nden aldıkları puanların üniversite değişkenine göre farklılaşma durumu ise ilişkisiz örneklem için tek faktörlü varyans analizi (One-Way ANOVA) ile belirlenmeye çalışılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılığın ortaya çıkması durumunda, farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için varyansların homojenliği kontrol edilmiştir. Varyansların homojen olması nedeniyle çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın birinci alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime ilişkin öz yeterlik inançları test edilmiştir. Bu doğrultuda yapılan istatistik analizlerden elde edilen bulgular Tablo 2 ve Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Toplam Öz-Yeterlik İnancı Puanları

	N	En düşük puan	En yüksek puan	$\bar{X}$	Ss
Toplam	389	44.00	117.00	88.93	14.74

Tablo 2'de yer alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik toplam öz-yeterlik inancı puanları incelendiğinde çalışma grubunu oluşturan katılımcıların ölçeği yanıtlamalarından elde edilen en düşük puanın 44.00, en yüksek puanın ise 117.00 olduğu görülmektedir. Toplam puanlardan elde edilen aritmetik ortalama 88.93, standart sapma ise 14.74 değerindedir. Bu bulgular uygulanan ölçek maddelerinin ayırt edici olduğu ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inancı toplam puanlarının yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 3: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Öz-Yeterlik İnançları

Nu.	Maddeler	$\bar{X}$	Ss
1.	Düzenlenecek geziyle ilgili bilgilendirme yaparak öğrencilerin ne ile karşılaşacaklarını öngörmelerini sağlayabilirim.	3.56	.94
2.	Öğrencilerin kendi kültürleri ile dünyada var olan diğer kültürler arasında kıyaslama yapmaları için müze eğitimini verimli bir şekilde gerçekleştirebilirim.	3.49	.96
3.	Müze eğitimi konusunda okul yöneticileri ile koordinasyon kurarak daha sistemli bir eğitim ortamı sağlayabilirim.	3.49	.97
4.	Müzedede edindikleri bilgileri geliştirebilmeleri için öğrencilere rehber olabilirim.	3.67	.95
5.	Müze gezisi sırasında öğrencilere ders konusuyla ilgili bir doğaçlama etkinliği yaptırabilirim.	3.56	.94
6.	Gerçek ortamda müze gezisi düzenleme imkânı olmadığı koşullarda sanal müzelerden yararlanabilirim.	3.70	.97
7.	Müze eğitiminde disiplinler arası yöntem ve teknikleri kullanarak öğrencilere eğlenirken öğrenme imkânı sunabilirim.	3.62	.92
8.	Bir gezi ve gözlem köşesi oluşturarak öğrencilerin deneyimlerini paylaşmalarını sağlayabilirim.	3.87	.88
9.	Müze eğitiminden daha iyi bir verim alabilmek için müze gezisi sonrasında gezi sırasında yapılan çalışmalarla ilgili sınıf içi etkinlikler (drama, resim çizme, metin yazma, sunu vb.) düzenleyebilirim.	3.85	.91
10.	Öğrencilerin hoşuna gidebilecek etkinlikler planlayarak müze gezilerinde daha iyi bir öğrenme ortamı oluşturabilirim.	3.77	.89
11.	Gezi sırasında sürekli bilgilendirme yaparak gezinin amaçlarından sapmasını engelleyebilirim.	3.64	.92
12.	Müze gezisi sırasında öğrencilerin deneyimlerini paylaşabilecekleri çalışma grupları oluşturabilirim.	3.77	.86
13.	Müze görevlilerini önceden bilgilendirerek çalışmanın amacına katkıda bulunmalarını	3.79	.95

sağlayabilirim.			
14. Müze ziyaretine ayrılan zamanı verimli bir şekilde kullanabilirim.	3.82	.89	
15. Müzede işlenecek dersin kazanımları doğrultusunda diğer derslerle disiplinler arası ilişkilendirme yapabilirim.	3.49	.87	
16. Müzede sergilenen eserler vasıtasıyla öğrencilerin bugünün ve geçmişin koşulları arasında kıyaslama yapmalarını sağlayabilirim.	3.87	.91	
17. Düzenlenen müze gezisi ile ilgili bilgilendirme yaparak geziyi ilgi çekici hale getirebilirim.	3.95	.83	
18. Okul imkânları dâhilinde yöneticilerle işbirliği yaparak diğer öğrencileri de teşvik etmek amacıyla bir okul müzesi oluşturabilirim.	3.36	.99	
19. Gezi düzenlenecek müzeleri öğrencilerin ilgi, beklenti ve görüşleri ışığında ve dersin amaçları doğrultusunda kararlaştırabilirim.	3.66	.87	
20. Müze eğitiminde öğrenci seviyesine uygun yöntem ve teknikleri kullanabilirim.	3.67	.92	
21. Müze eğitimi ile öğrencilerin diğer kültürleri tanımaları konusunda rehberlik edebilirim.	3.71	.93	
22. Müzede sergilenen nesnelere ders programındaki kazanımları ilişkilendirebilirim.	3.65	.84	
23. Gezi sonrasında öğrencilerin geziyi değerlendirecekleri bir ortam hazırlayarak deneyimlerini paylaşmalarını sağlayabilirim.	3.91	.89	
24. Önceden edinilmiş kazanımları pekiştirmek amacıyla müzeleri kullanabilirim.	3.96	.85	

Tablo 3'te sosyal bilgiler öğretmen adaylarının her bir maddeye verdikleri cevapların aritmetik ortalama ve standart sapma puanları verilmiştir. Madde bazında en yüksek öz-yeterlik inancı puanı 24. maddede ($\bar{X}=3.96$) görülmektedir. En düşük öz-yeterlik inancı puanı ise 18. Maddede ($\bar{X}=3.36$) görülmektedir. Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının toplam öz-yeterlik inancı puanı ise $\bar{X}=3.70$ olarak hesaplanmıştır. Bu da genel olarak öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik yüksek bir öz-yeterlik inancı puanına sahip olduklarını göstermektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın ikinci alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz yeterlik inançları cinsiyet değişkenine göre test edilmiştir. İstatistiksel analizlerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 4: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarına İlişkin Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{X}$	Ss	Sd	t	P
Kadın	163	89.74	14.38			
Erkek	226	88.34	15.00	387	.919	.359*

* $p > .05$

Tablo 4 analiz edildiğinde, kadın öğretmen adayları ile erkek öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inancı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür [$t_{(387)}=.919$; $p > .05$]. Bu bulgu, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı şeklinde yorumlanabilir. Diğer bir söyleyişle cinsiyet değişkeninin sosyal bilgiler

öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançları üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime ilişkin öz yeterlik inançları sınıf değişkenine göre test edilmiştir. Bu yönelik istatistiksel analiz bulguları aşağıda verilmiştir.

Tablo 5: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarına İlişkin Toplam Puanlarının Sınıf Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Sınıf	n	$\bar{X}$	Ss	sd	t	P
3. Sınıf	214	90.60	13.96	354.829	2.468	.014*
4. Sınıf	175	86.88	15.44			

* $p < .05$

Tablo 5 analiz edildiğinde, 3. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 4. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inancı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$t_{(387)}=2.468$; $p < .05$]. Aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında farklılığın, 3. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu, 3. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançlarının 4. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın dördüncü alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime ilişkin öz yeterlik inançları müze eğitimi dersi değişkenine göre test edilmiştir. Bu yönelik istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 6: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarına İlişkin Toplam Puanlarının Müze Eğitime Yönelik Ders Alma Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Müze Eğitime Yönelik Ders	n	$\bar{X}$	Ss	sd	t	P
Evet	185	91.97	15.03	375.792	3.929	.000*
Hayır	204	86.17	13.94			

* $p < .05$

Tablo 6 analiz edildiğinde, müze eğitimi dersi alan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile müze eğitimi dersi almayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inancı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$t_{(387)}=3.929$; $p < .05$]. Aritmetik ortalama puanlarına bakıldığında farklılığın, müze eğitimi dersi alan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine olduğu görülmektedir. Bu bulgu, müze eğitimi dersi alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik

inançlarının müze eğitimi dersi almayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın beşinci alt probleminde sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine ilişkin öz yeterlik inançları üniversite değişkenine göre test edilmiştir. Bu yönelik istatistiksel analizlerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 7: Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Eğitimine Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarına İlişkin Toplam Puanlarının Öğrenim Görmekte Oldukları Üniversitelere Göre Farklılığı İçin Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	n	$\bar{X}$	Ss				
(1) Abant İzzet Baysal	80	89.51	13.89				
(2) Akdeniz	137	92.83	12.66				
(3) Marmara	64	87.73	16.83				
(4) Niğde	108	84.25	15.24				
Toplam	389	88.93	14.74				
Üniversite	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	p	Anlamlı Fark (Scheffe)
	Gruplar Arası	4568.582	3	1522.861	7.346	.000*	
	Gruplar İçi	79807.680	385	207.293			2 - 4
	Toplam	84376.262	388				

* $p < .05$

Tablo 7 analiz edildiğinde, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz-yeterlik inancı toplam puanları üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir [$F_{(3, 385)}=7.346, p<.05$]. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu görmek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, Akdeniz Üniversitesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz-yeterlik inancı toplam puan ortalamaları ($\bar{X}=92.83$) ile Niğde Üniversitesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz-yeterlik inancı toplam puan ortalamaları ($\bar{X}=84.25$) arasında, Akdeniz Üniversitesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgu Akdeniz Üniversitesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Niğde Üniversitesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre müze eğitimine yönelik öz-yeterlik inançlarının daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz-yeterlik inançlarını farklı değişkenler açısından (cinsiyet, sınıf, müze eğitimine yönelik ders alma durumu ve üniversite) belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada

sosyal bilgiler öğretmen adaylarının genel olarak müze eğitime yönelik yüksek bir öz-yeterlik inancı puanına ($\bar{X}=3.70$) sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgunun, Woolfolk Hoy ve Burke Spero (2005)'nin öğretmen öz-yeterlik inancının öğretmenlik eğitimi sürecinde daha yüksek olduğu bulgusuyla örtüştüğü görülmektedir. Ancak öğretmenlerin müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançlarını ortaya koyan bir çalışma ile bu bulgunun karşılaştırılması gerekmektedir.

Cinsiyet değişkenine ilişkin bulgular ışığında, kadın öğretmen adayları ile erkek öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inancı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle cinsiyet değişkeninin sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançları üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları ile ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında cinsiyet değişkenine göre öz-yeterlik inancının anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koyan çalışmalar (Aktaş ve Walter, 2005; Özdemir, 2008; Demirtaş, Cömert ve Özer; 2011) olmakla birlikte, öz-yeterlik algısının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark olmadığını ortaya koyan çalışmalar (Ekici, 2008; Aylar ve Aksin, 2011; Saraçoğlu, Yenice ve Özden, 2013; Akkuş, 2013) da bulunmaktadır. Bu çalışmada cinsiyet değişkenine göre bir farkın ortaya çıkmaması, müze eğitiminin bağımsız bir dersten ziyade özelliği bir konu alanı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Cinsiyet değişkenine göre bu bulguyu test edebilmek, müze eğitime yönelik öz-yeterlik çalışmalarının ile karşılaştırılması ile mümkün olacaktır.

Sınıf değişkenine ilişkin bulgular ışığında, 3. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile 4. sınıfta öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inancı toplam puanları arasında 3. sınıfların lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aktaş ve Walter (2005), Akkuş (2013), Aylar ve Aksin (2011), Saracaloğlu, Yenice ve Özden, (2013)'nin çalışmalarında öğretmen adaylarının buldukları sınıf seviyelerine göre öğretmenlik öz-yeterlik inançlarında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuşlardır. Bümen ve Özaydın (2013) sınıf öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada, öğrenciyle kaynaşma, sınıf yönetimi ve öğretim stratejileri yönelik öz-yeterlik inançları bakımından 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuşlardır. Bu çalışmada 3. ve 4. Sınıflar arasında müze eğitime yönelik 3. sınıflar lehine anlamlı bir farkın ortaya çıkması, müze eğitimi dersinin genellikle 2. Sınıf seviyesinde alınan bir seçmeli ders olması, 4. Sınıfta müze eğitime yönelik bir ders olmaması gibi nedenlerden kaynaklanıyor olabilir. Buna ek olarak daha detaylı sonuçlara ulaşabilmek ve karşılaştırma yapabilmek için 1. ve 2. sınıfların da dâhil olduğu daha geniş kapsamlı kesitsel ya da boylamsal çalışmaların yapılması müze eğitimin yönelik öz-yeterlik inançlarındaki değişimi göstermesi bakımından daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

Müze eğitimi dersi alma durumu değişkenine ilişkin bulgular ışığında, müze eğitimi dersi alan sosyal bilgiler öğretmen adayları ile müze eğitimi dersi almayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inancı toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve müze eğitimi dersi alan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançlarının müze eğitimi dersi almayan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bu durum müze eğitimi dersi alan

öğretmen adaylarının müze eğitimi konusunda daha fazla bilgi sahibi olması ve bu sayede kendilerini müze eğitimi konusunda daha yeterli hissetmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Bu sonucu içerik bakımından olmasa da yöntem bakımından karşılaştırabileceğimiz ender araştırmalardan biri Ekici (2008)'nin sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlilik algı düzeylerine etkisini incelediği çalışmasıdır. Bu çalışmada Ekici (2008), sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öz-yeterlilik algılarının olumlu yönde gelişiminde etkili olduğunu ortaya koymuştur. Ekici (2008: 100), Türkiye’de “öğretmenlerin hizmet öncesi eğitim sürecinde almak zorunda oldukları derslerin her birinin amaçlarından biri öğretmenlerin yüksek düzeyde öğretmen yeterlilik algısına sahip olmalarına katkıda bulunmak” olduğunu ifade etmektedir. Ekici (2008)'nin öğretmenlik formasyon dersleri açısından dile getirdiği bu durumun müze eğitimi gibi seçmeli dersler için de geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Bu sonuçtan hareketle, sosyal bilgiler alanı için önem arz eden müze eğitimi dersi zorunlu ders haline getirilip tüm sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik ders alması sağlanmalıdır. Bu sayede müze eğitimi dersi alan ve almayan öğretmen adayları ve üniversiteler arasında farkın en aza indirilmesi sağlanabilir.

Üniversite değişkenine ilişkin bulgular ışığında, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz-yeterlilik inancı toplam puanlarının üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan analizler sonucu Akdeniz Üniversitesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, Niğde Üniversitesinde öğrenim görmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarına göre müze eğitimine yönelik öz-yeterlilik inançlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inançları ile ilgili okunan üniversite değişkenine göre nispeten daha az araştırma yapıldığı görülmektedir. Buna göre, Duban ve Gökçakan (2012) ile Akkuş (2013)'un çalışmaları okunan üniversite değişkenine göre öz-yeterlilik inancının anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koyarken, Özdemir (2008) ise öz-yeterlilik algısının okunan üniversite değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur. Bu çalışmada üniversite değişkenine göre öz yeterlilik inancında anlamlı bir farklılığın ortaya çıkması, Akdeniz Üniversitesinde müze eğitimi dersi bulunurken Niğde Üniversitesinde müze eğitimi dersinin olmamasından kaynaklanıyor olabilir.

Bu çalışmanın sonuçları çalışma grubu ile sınırlıdır dolayısıyla alan yazında öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz-yeterlilik inançlarını belirlemeyi amaçlayan bir çalışmaya bu çalışma yapıldığı sırada rastlanmadığından farklı örneklemeler üzerinde farklı yöntemlerle benzer çalışmaların yapılmasının alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışma sosyal bilgiler öğretmen adaylarına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Aynı doğrultuda farklı branşlardaki öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarına yönelik araştırmalar gerçekleştirilebilir. Ayrıca farklı branşlarda öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik öz yeterlilik inançları arasında karşılaştırmalar yapılabilir ve bu yolla daha detaylı bilgiler elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akengin, Ç. (2014). İlköğretim 6. Sınıf görsel sanatlar dersinde müze kaynaklı işbirliğine dayalı öğretim yönteminin öğrenci kazanımlarına etkisi. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 178-188.
- Akkoyunlu, B., Orhan, F. ve Umay, A. (2005). Bilgisayar öğretmenleri için "bilgisayar öğretmenliği öz-yeterlik ölçeği" geliştirme çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 1-8.
- Akkuş, Z. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlik inanç düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 102-116
- Aktağ, I. ve Walter, J. (2005). Öğretmen adaylarının mesleki yeterlilik duygusu. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(4), 127-131.
- Aktekin, S. (2008). Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 103-111.
- Alemi, M. and Pashmforoosh, R. (2013). EFL Teachers' self-efficacy beliefs in teaching literature. *The International Journal of Literacies*, 19, 25-36.
- Anderson, M. (2010). *Well-Balanced Teacher: How to work smarter and stay sane inside the classroom and out*. Alexandria, VA, USA: Association for Supervision & Curriculum Development (ASCD).
- Aşkar, P. ve Umay, A. (2001). İlköğretim matematik öğretmenliği öğrencelerinin bilgisayarla ilgili öz-yeterlik algısı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 1-8
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihî mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aylar, F. ve Aksin, A. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öz-yeterlilik inanç düzeyleri ve problem çözme becerileri üzerine bir araştırma (Amasya Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 299-313.
- Bıkmaz, F.H. (2002). Fen öğretiminde öz-yeterlik inancı ölçeği. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(2), 197-210.
- Bümen, N.T. ve Özaydın, T.E. (2013). Adaylıktan göreve öğretmen öz-yeterliliği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlardaki değişimler. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 109-125.
- Çubukçu, Z. ve Girmen, P. (2007). Öğretmen adaylarının sosyal öz-yeterlik algılarının belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1).

- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Duban, N.Y. ve Gökçakan, N. (2012). Sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançları ve fen öğretimine yönelik tutumları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 267-280.
- Ekici, E., Taşkın-Ekici, F. ve Kara, İ. (2012). Öğretmenlere yönelik bilişim teknolojileri öz-yeterlik algısı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 53-65.
- Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 98-110.
- Falk, J. H., and Dierking, L.D. (2013). *The museum experience revisited*. Walnut Creek, CA: Left Coast Press, Inc.
- Falk, J.H., and Dierking, L.D. (2000). *Learning from museums: Visitor experiences and making of meaning*. United Kingdom: Altamira Press.
- Griffin, J. (2004). Research on students and museums: Looking more closely at the students in school groups. *Science Education*, 88(Suppl. 1), 59-70.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 63-78.
- Hein, G.E. (1995). Evaluating teaching and learning in museums. In, E. Hooper-Greenhill, ed., *Museum, Media, Message* (189-203), London: Routledge.
- Hein, G.E. (1998). *Learning in the museum*. London: Routledge.
- Hooper-Greenhill, E. (1994). *Museums and their visitors*. London: Routledge.
- Howard, P. (2003). *Heritage: Management, interpretation, identity*. New York: Continuum.
- Kaschak, J.C. (2014). Museum visits in social studies: The role of a methods course. *Social Studies Research and Practice*, 9(1), 107-118.
- Kemper, E., Stringfield, S, and Teddlie, C. (2003). Sampling strategies in social science research. In A. Tashakkori & C. Teddlie (Eds.), *Handbook of mixed methods in social and behavioral research* (273-296). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Klassen, R.M. and Usher, E.L. (2010). Self-efficacy in educational settings: Recent research and emerging directions. In S.U. Karabenick and C. Timothy (Edts.), *Advances in Motivation and Achievement : Decade*

Ahead, Volume 16A : Theoretical Perspectives on Motivation and Achievement (1-34). Bradford, GBR: Emerald Group Publishing Ltd.

Marcus, A. S. (2008). Rethinking Museums' adult education for K-12 teachers. *Journal of Museum Education*, 33(1), 55-78.

Marcus, A. S., Stoddard, J. D., & Woodward, W. W. (2012). *Teaching history with museums: Strategies for K-12 social studies*. New York, NY: Routledge.

Memişoğlu, H. ve Kamçı, S. (2013). Museum of social studies in education students attitudes and views. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 4(3), 121-138.

Meydan, A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29, 402-422.

Noel, A. M. (2007). Elements of a winning field trip. *Kappa Delta Pi Record*, 44(1), 42-44.

Noel, A. M. and Colopy, M. A. (2006). Making history field trips meaningful: Teachers and site educators' perspectives on teaching materials. *Theory and Research in Social Education*, 34, 553-568.

Okvuran, A. (2012). Müzede dramının bir öğretim yöntemi olarak Türkiye'de gelişimi. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 170-180.

Oruç, S. ve Altın, B. N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(35), 125-141.

Önder, A., Abacı, O., ve Kamaraj, I. (2009). Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi: İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Marmara örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (25), 103-117.

Özdemir, S.M. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretim sürecine ilişkin öz- yeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 54, 277-306.

Saracaloğlu, A.S., Yenice, N. ve Özden, B. (2013). Fen bilgisi, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen öz-yeterlik algılarının ve akademik kontrol odaklarının incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 227-250.

Schunk, D.H. and Pajares, F. (2002). The development of academic self-efficacy. In A.E. Wigfield, S. Jacquelynne (Edts.), *Educational Psychology: Development of Achievement Motivation* (pp.15-32). San Diego, CA, USA: Academic Press

Talboys, G.K. (2010). *Using museums as an educational resource*. (2nd Edition). Farnham, Surrey, GBR: Ashgate Publishing Ltd.

- Taş, A.M. (2012). Primary-Grade Teacher candidates' views on museum education. *US-China Education Review A6*, 606-612.
- Tran, L.U. (2006). Teaching science in museums: The pedagogy and goals of museum educators. *Science Education*, 91(2), 278-297.
- Tschannen-Moran, M. and Woolfolk Hoy, A. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.
- MEB. (2014). Öğretim programları. 20 Nisan 2014 tarihinde <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx> adresinden alınmıştır.
- Woolfolk Hoy, A. and Burke Spero, R. (2005). Changes in teacher efficacy during the early years of teaching: A comparison of four measures. *Teaching and Teacher Education*, 21, 343–356.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F. ve İlhan, İ.Ö. (2010). Genel öz-yeterlilik ölçeği Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301-308.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

International Council of Museums defines museum as “a museum is a non-profit, permanent institution in the service of society and its development, open to the public, which acquires, conserves, researches, communicates and exhibits the tangible and intangible heritage of humanity and its environment for the purposes of education, study and enjoyment” (ICOM, 2014). As we understand from the definition that museums have various functions and aims such as collecting, researching, conserving, exhibiting, study, enjoyment and education. Museums, from the French Revolution in 1789 have been used as a tool for educating the public. However, museum education in the modern sense in a planned manner was started after 1970's. Dewey, Piaget and to Vygotsky's theories of learning affected the museum education as well (Ata, 2002). Museums are for many years perceived as boring places but, today, the importance of the educational function of the museums is increasing. Museums in some Western countries are seeking new ways to attract more visitors, organize supplementary activities at the school teaching, officials encourage the schools to visit museums (Aktekin, 2008). It is possible to associate museum education with many lessons. One of them is social studies. Various units of social studies program associated with “education with museum” (MEB, 2014). Regarding social studies teacher education programs of the universities, we see elective museum education

course at some universities. In this sense, exploring pre-service social studies teachers' self-efficacy beliefs toward museum education is important in terms of using museum visits effectively in teaching.

Method

The purpose of the current study is to explore pre-service social studies teachers' self-efficacy beliefs toward museum education in terms of different variables. Survey method was used to conduct the study. Convenient sampling method that is one of the purposeful samplings was used to determine to study group. Convenient sampling is often preferred by researcher since easy to reach participants (Kemper, Stringfield ve Teddlie, 2003, Yıldırım ve Şimşek, 2006). Data derived from 389 pre-service teachers. Research data was collected by the "Museum Education Self-Efficacy Beliefs Scale" and a personal information form developed by authors. Statistical analysis of the data obtained from the research performed using IBM SPSS 21.0 program and research significance level was considered [$P \leq .05$].

Findings and Conclusion

It can be concluded that pre-service social studies teachers have higher self-efficacy beliefs scores ($\bar{X}=3.70$) toward museum education. In the light of the findings related to gender, it can be concluded that there is not a statistically significant difference between total scores of male and female pre-service social studies teachers' self-efficacy belief toward museum education.

In the light of the findings related to grade, it can be concluded that 3rd grade pre-service social studies teachers' self-efficacy beliefs toward museum education were higher than 4th grade pre-service social studies teachers. It can be concluded that museum education courses are usually taught in 2nd grade, and thus 4th grades might forget the knowledge and also they have lack of implementation. In the light of the findings related to museum education course, pre-service social studies teachers' self-efficacy beliefs toward museum education who took museum education course were higher than those who did not take the course. It can be concluded it might be that pre-service social studies teachers who took the museum education course have more knowledge and this way they fell themselves more efficacy on museum education. In the light of the findings related to university variable, pre-service social studies teachers' self- efficacy beliefs toward museum education who study in Akdeniz University were higher than those who study at Niğde University. This situation may be due to museum education course at the Akdeniz University and the lack of museum education course in Niğde University.

In line with the findings of the study the following recommendations can be made: museum education courses must be compulsory and all pre-service social studies teachers should be provided to take the museum education course. In this way, it can be achieved the minimizing the difference between pre-service teachers who take museum education courses and those who do not take and between universities. In addition to this, it should be provided to pre-service social studies teachers to apply the knowledge that they learn in museum

education courses. Making similar studies on different samples with different methods are expected to contribute to the field. This study was carried out as for social studies teachers. Along the same lines, researches can be carried out for teacher candidates who are studying in different branches. In addition, the comparisons can be made between pre-service teachers' self-efficacy beliefs toward museum education who are studying in different branches and more detailed information can be obtained in this way.